

HILAS PRAVOSLAVÍ

OBSAH

SVATÝ NEKTARIOS EGINSKÝ _____	3
Život v překladu vладыky Kryštofa	
IKONA – OBRAZ A SYMBOL _____	4
závěř	
BOŽÍ MOUDROST A KONSTANTIN FILOSOF _	7
RUMUNSKÁ PRAVOSLAVNÁ CÍRKEV _____	9
o. David Dudáš o rumunské církvi	
TELEVIZOR – DUCHOVNÍ VAMPÍR, S KTERÝM NELZE SMLOUVAT! _____	10
K POHŘBU PRAVOSLAVNÉHO KŘESŤANA ____	13
o. Igumen Marek o pohřbu	
TAJEMSTVÍ KNĚŽSTVÍ KRISTA A CÍRKVE _	14
JAK ŽIJEME _____	17
KYPERSKÝ VELVYSLANEC PŘIJELPOZNÁVAT	
TEPLICKO A CIBULÁK _____	16
DĚTEM _____	19

BÁSEŇ

*Stojíme opět na prahu roku,
který může znamenat
uspokojení z dobra duše,
ze šťastného naplnění
Boží lásky v církvi i vůči všem lidem.*

*Také může znamenat
hašteřivost, závist, zlobu
a pocit neklidu, který zakolísá duši
a může ji vést na zcestí
s Bohem vymezené životní pouti.*

*Je jen na nás,
kam zamíříme své kroky,
které jsou nové na prahu
či snad na prvních dlažebních kostkách
cesty roku před námi.*

Č. Gorazd Kráčmar

*Rumburk, panychida nad hrobem
archimandrity Andreje (Kolomackého)*

SVATÝ NEKTARIOS EGINSKÝ

Dětství

Svatý Nektarios se narodil roku 1864 v Silivrii v Thrákii. Jeho rodina byla chudá. Při svatém křtu dostal jméno Anastasios. Jeho rodiče Dimos a Vasilisa Kefalas se snažili vychovávat své děti jako dobré křesťany.

Základní vzdělání získal Anastasios ve svém rodišti. Chlapec však toužil po vyšším bohoslovec-kém vzdělání, neboť chtěl být lidem prospěšný jako bohoslovec. Když mu pětiletému babička četla 50. žalm a došla ke slovům: „učit budu hříšníky cestám Tvým, a tak se bezbožní vrátí k Tobě“, přikryl jí ústa svou dětskou dlaní a řekl: „to nečti. To budu číst já. Tak budu učit lidi“.

V sedmi letech si vyrobil deníček a na matčinu otázku, k čemu jej potřebuje, odpověděl: „rád bych měl knížku, do které si budu moci zapisovat Slovo Boží“. Dovedl si uchovat v paměti všechno, co bylo v promluvách, a vyprávěl o tom těm, kteří je neslyšeli. Jeden starý kněz vzpomínal na to, jak v dětství žil v Silivrii v sousedství s Anastasiem: „Byl to skromný chlapec. Vyhýbal se hlučným dětským hrám. Večer vycházel sám na procházku, posadil se na břeh a pozoroval moře. Nikdy nevynechal svatou liturgii, přisluhoval v oltáři. To vedlo nás mladší k tomu, abychom si jej vážili“.

Rodiče pozorovali dítě a přemýšleli o tom, čím chlapec bude. Byli však velmi chudí a neměli prostředky na Anastasiovo další studium.

V Konstantinopoli

Když bylo Anastasiovi čtrnáct let, dostal od rodičů požehnání, aby cestoval do Konstantinopole za prací. Šel do přístavu, vyhledal parník, jenž tam měl za chvíli odplout a poprosil kapitána, aby ho vzal zadarmo sebou. Kapitán ho ale odbyl.

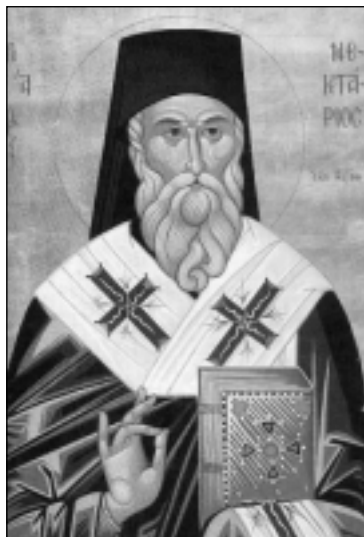
Chlapec smutně stál a pozoroval poslední přípravy lodi před odplutím. Kapitán dal příkaz, lodní šroub zabral, ale parník se z místa nepohnul. Znepokojený kapitán pohlédl na Anastasia a pokynul mu, aby do lodi nastoupil. Jen co chlapec vyskočil na palubu, parník se pohnul od břehu.

Při kontrole jízdenek hoch vysvětlil, že je chudý, nemá peníze a jede pomoci rodičům přivydělat na chléb. Slitovali se nad ním a nechali ho cestovat dále.

V Konstantinopoli nemohl dlouho najít práci. Nakonec byl zaměstnán v továrně na zpracování tabáku. Výplata byla malá. Anastasios chodil v obnošených šatech a špatných botách. Stále měl hlad. Jedině v modlitbě nacházel útěchu. Snažil se být v chrámu co nejčastěji.

Jednou se rozhodl napsat dopis adresovaný Ježíši Kristu do nebe: „Kriste, Bože můj, pomoz mi, prosím“. Chtěl dopis odnést na poštu. Cestou potkal známého trhovce, který mu slíbil, že dopis odešle sám. Když uviděl adresu, zželelo se mu chlapce a poslal mu větší peněžní obnos, jakoby odpověď a dar Ježíše Krista.

Ale Anastasiovi to moc život neulehčilo. Měl totiž okamžitě problémy se svým zaměstnavatelem. Ten, když uviděl chlapce v nových šatech, obvinil jej z krádeže a vyhodil

sv. Nektarios Eginský

z práce. Anastasiův dobrodinec mu však vysvětlil, jak to ve skutečnosti bylo a on chlapce zprostil nařčení.

Anastasios toužil po vzdělání. Po nocích četl životopisy svatých a dělal si výpisky na balících tabáku, jelikož neměl na koupení papíru peníze. Zápisky pak četli ti, kteří si balíčky kupovali v trafice.

Z toho je vidět, že pro toho, kdo chce pomoci druhým, Bůh vždy nějaký způsob najde.

Z knihy Charalampije Vasilopulose

přeložil arcibiskop Kryštof

(pokračování)

IKONA – OBRAZ A SYMBOL

Svět ikony je naplněn beztělesnými bytostmi, které však přece jen nejsou vůbec bez souladu a harmonie vlastní živým organismům. Tělo, které jim bylo zachováno nebo navrženo, je právě tím tělem, jež sv. ap. Pavel v 15. kapitole 1. listu Korintským staví proti tělu fyzickému. Apoštol připomíná vzkříšené tělo a ve skutečnosti vše, co znázorňuje řecká a poté ruská ikona, má své místo na nebesích, a ne na zemi. Tato skutečnost není jen naznačena. Byzantští mistři učili a naučili ostatní tuto skutečnost ukazovat a ozřejmovat. Stejně tak kupole, později pět kupolí byzantského chrámu se svými mozaikami na zlatém podkladu dávají tomu, kdo se účastní liturgie, pocit, že je již na nebesích. Stejně tak každá ikona sama nebo celý ikonostas dávají věřícímu to, co epištola Židům označuje jako dar víry: „Víra je zárukou dobra, v něž doufáme, a důkazem skutečnosti, kterou nevidíme“. (Žid 11,1) „To, co nevidíme“, zde neznamená pouze to, co jsme ještě neviděli, nebo to, co jsme přestali vidět, ale je to ta plnost, přislíbená v očekávání a potvrzená vírou, jež je zraku nepřístupná. Je to ona plnost, kterou zviditelňuje ikona. Poslání ikony se tedy neomezuje na ilustrování příběhů z Písma svatého, reprodukování evangelních událostí a osobností, ale na bezprostřední ozřejmování učení a víry církve. To ovšem neznamená, že zvěstování (přesvaté Bohorodice), Narození nebo smrt Páně na kříži nejsou umístěny do času a prostoru, ale ikona odhaluje kromě času a prostoru smysl těchto událostí, zbavuje je jejich minulosti a zařazuje je do

ročního liturgického cyklu, nepřipoutává je k zemi, ale přenáší je na nebesa, ověňuje je aureolou chvály a slávy, činí z nich objekt nepochopitelného rozjímání a uctívání. Ikona se neptá, jak to činilo umění jiných období, jak byla zařízena místnost, do níž vstoupil anděl, jak vypadala cesta vedoucí ke Golgotě, jak hluboko vložil Tomáš svůj prst do rány Vzkříšeného Krista. Nejsou to jen andělé, kteří vidí nepozemské světlo, ale také přesvatá Bohorodice a světcí. Ve Spasiteli, skrze celý jeho život zde na zemi, od jeho dětství až po smrt na kříži, ukazuje ikona vzkříšeného Boha, jenž bude soudit živé i mrtvé. Ikonoborci mohli v krajním případě ikonou obvinít z monofyzitismu, v žádném případě však z nestorianismu. Ikona neodděluje dvě přirozenosti Kristovy, neukazuje jen jeho lidství, jak to bude činit více humanistické umění, co se týče nesmíšenosti jeho dvou přirozeností, tak to nedokáže vyjádřit žádné umění. Kromě ikony zná umění jen obraz člověka, jehož jednota s Bohem je naznačena, ale není ukázána.

Tak je to, co se stává na ikoně viditelným, nebeské a pozemské. To je ono, o čem rozjímá duch, ikona to vnukává podobami duchovních těl a zviditelňuje to zraku. V tom je právě smysl ikony, její záměr a idea.

Tuto ideu mohla pochopit pouze Byzanc, protože tato idea je pochopitelná jen tehdy, vycházíme-li z řeckého myšlení. Samotný pojem viditelné skutečnosti, jež nereprodukuje jinou skutečnost, ale jež vyjadřuje to, co je přístupné jen duchu, a nikoliv vnímatelné zkušenosti, tak tento pojem je čistě řecký

a definitivně se objevuje u Platóna. Plotínos učí, že na krásu se musí hledět vnitřním pohledem, z čehož vyplývá, že jde o to přesně zobrazit objekt tohoto vnitřního pozorování. Plotínův žák Porfyrios již aplikoval tuto myšlenku na zobrazení pohanských bohů, čím vysvětloval, že se tak zjevuje skrytá realita a stává se viditelnou.

Čerpaje z téhož pramene Dionýsios Areopagita tvrdí, že zobrazení, neboli obrazy v širším smyslu, představuje „viditelnou neviditelného“, zatímco sv. Jan Damašský, který je označuje pouze jako „podobu...otisk toho, co je v nich zobrazeno“, se přibližuje Dionýsiovi, když mluví o samotných ikonách, které nazývá „viditelnou neviditelného a viditelnou toho, co nemá podobu“ (první a třetí citát jsou převzaty z již zmínovaného díla otce Sergeje Bulgakova, str. 71 a 33). Tomuto „neviditelnému“, jež přesahuje podobu, se však podobá ikona. Jak se podobá? Nyní víme, že to není podoba, které lze dosáhnout reprodukcí podoby viditelných předmětů. Podoba tím není zmenšována, ale zintenzivňována - stává se identitou.

Ve svém pojednání „O církevní hierarchii“ Dionýsios mimo jiné poznamenává (ale ještě zde na něj reaguje sv. Jan Damašský), že autentická podoba obrazu v předloze znamená jejich identitu (totožnost), jediný rozdíl je v jejich podstatách (dnes bychom řekli v rovinách bytí, ke kterému se vztahují).

Zde se dostáváme k tomu, co je v ikoně hlubší a co činí z obrazu symbol, k náboženskému obsahu ikony, který je však neoddelitelný od její existence coby uměleckého díla. Dogmatické formulace, jež se jasně vyjadřují bez toho, aniž by čerpaly z obsahu ikony, zdůrazňují, že modlitba, která směřuje k ikoně, se povznáší k tomu, kdo je

na ikoně zobrazen a jemuž jedinému náleží „skutečné uctívání“ odlišné od „úcty náležející jeho obrazu“. Tyto rozdíly jsou teoreticky správné, byly užitečné k vyhnutí se určitým zmatenostem (nicméně je nutné upozornit na seškrabávání maleb ikon a jejich smíchávání s eucharistickým vínem a jiné v určitých obdobích udržované pověry tohoto druhu, jež se vysvětlují nikoliv jako záměna

ikony s její předlohou, ale spíš jako záměna obrazu s materiálem sloužícím k jeho malbě).

Ať jsme sebevíc náchylní k tomu, abychom činili v obraze - symboliku ikony rozdíly, jež se nutně nacházejí mezi označovaným a označujícím, jejichž spojení tvoří symbol, přesto se tyto rozdíly ruší, když se modlíme před ikonou. Jak ale od sebe můžeme oddělovat úctu k ikoně (neztratil již pro nás tento výraz „samotná ikona“ svůj význam?) od uctí-

vání toho, koho ikona představuje a který se nám zjevuje jedině skrze svůj obraz, se svým obrazem, ve svém obraze? Právě naše modlitby před ikonou jsou ztotožněním ikony s jejím vzorem, ztotožněním, jež je nám snáze vyjádřeno tradičním stylem ikony, zvykem na něj, naší jistotou, že ikona je taková, jakou má být (díky své neoblomné věrnosti tradici Církve), ale nejspíš svou autentickou podobou (již při své samotné výrobě nepřístupné realitě, kterou odhadujeme z dokonalé krásy, a podobnou tomu, co je nebeské a nikoliv pozemské.

Aby zavrhli Kristův obraz, zdůrazňovali ikonoborci, že neexistuje žádný jiný obraz jednobytný s Kristem kromě Eucharistie. Obránci ikon jim odpověděli, že není možné definovat (charakterizovat) ikonu skrze jednobytnost, identita se zde týká pouze hypostase nebo jména, avšak v Eucharistii

se týká skutečné esence (podstaty). Mohli také odpovědět, že v Eucharistii není rovněž žádný obraz a že víno a chléb mohou být nazvány Kristovým obrazem pouze v přeneseném slova smyslu...

Ikonoborci uznávali náboženskou plnost symbolu, ale nikoliv obrazu. Pro ně měl například moc kříž, nikoliv však ikona, věřili ve skutečnou přítomnost těla a krve Spasitelovy ve svatých darech (eucharistii), ale nevěřili ve skutečnou přítomnost Spasitelova nadsmyslového obrazu v ikoně. Byli připraveni ztotožnit v symbolu označující a označované, ale v obraze odmítali ztotožnit zobrazení se zobrazeným. Důvodem toho byla vzdálenost ikonoboreckých kruhů od řeckého proudu myšlení, které určilo symbolicky chápat obraz jako „viditelné neviditelného“, přičemž je obraz naprosto roven tomuto „viditelné neviditelného“, místo toho, aby v obraze vidělo jen prostou reprodukci viditelného. Je možné, že ti z ikonoborců, kteří před řeckým myšlením složili zbraň, postupně objevovali to, co jim až do té doby zůstávalo skryto. Spíš ikona sama později vyloučila čím dál tím víc špatných interpretací a ukazovala stále jasněji, že se opravdu shoduje s významem, který jí přiznávali její stoupenci. Tento význam zachovávaný v Pravoslavné církvi však není vůbec cizí ostatním zobrazením. Na druhé straně je to právě tento význam, jenž nám umožňuje chápat to, co bychom mohli nazvat sémantickou strukturou celého obrazu, ať je tento obraz jakýkoliv.

Nejprve se jako extrémně kontrastní s významem ikony jeví být druh takových obrazů, v nichž schází sémantická struktura, jež vnitřně znamená nebo vyjadřuje spojení mezi zobrazením a zobrazovaným a jež vytváří krásu. Takové obrazy nemají vůbec žádný smysl. V současnosti jsou absolutně nevystižné obrazy tohoto druhu vidět všude, obklopují nás ze všech stran. Jsou to mechanicky dosažené kousky reality a toho, co rovněž poznáváme zcela mechanicky. Jsou to vymyšlené obrazy zbavené jakékoliv

obrazotvorné schopnosti. Zajisté můžeme říct, že se podobají skutečným předmětům a že jim patří všechny druhy praktického významu, avšak my, i přes tyto jejich vlastnosti, nazýváme smyslem, určením, cílem a funkcí něco, co jsme nikdy nepotřebovali říkat, když hovoříme o ikoně...

Všechny ostatní obrazy, protože jsou vytvořeny lidskou rukou a lidským myšlením, tedy za účasti dokonce i velmi omezené představivosti, zachovávají sémantickou strukturu více či méně komplexní nebo hlubokou. Při jejich uspořádání podle stupně komplexnosti a hloubky si uvědomujeme, že tyto obrazy samy vytvářejí stupnici, která se přibližuje ikoně, když se po ní stoupá vzhůru, a která se od ikony vzdaluje, když se po ní sestupuje dolů.

Při silném zjednodušení můžeme omezit tuto stupnici na čtyři stupně. Dole se nacházejí panoramata, rytiny nebo dokumentární obrazy z minulých století zhotovené „jen tak“ (tj. od oka) a participující na vnitřním světě člověka navzdory převaze obrazu-reprodukce nad obrazem coby uměleckým výtvořem.

Na velmi široký následující stupeň zařazujeme tvorbu kreseb, rytin a samozřejmě tvorbu maleb a plastik, jež bezpochyby představují umělecká díla. To, co je zde zobrazeno, si nejdřív malíř představoval, všechna fakta daná vnímavou zkušeností prošla jeho vnitřní zkušeností - jsou to tedy obrazy viditelného, ale také neviditelného ve viditelném.

Na ještě vyšším stupni se nacházejí vzácná umělecká díla, v nichž je vše, co je viditelné a hmotné proniknuto a prosyceno světlem neviditelná tak, že se v nich zjevuje realita, která může být pojmenována pouze jazykem náboženství.

Na nejvyšším stupni, nikoliv již na prahu, nýbrž uvnitř náboženského života, nakonec září obraz, do něž se začleňuje kontemplace té samé reality, vidění neviditelného. Tento obraz nazýváme ikonou.

*z francouzštiny přeložil
Miroslav Kudla*

BOŽÍ MOUDROST A KONSTANTIN FILOSOF

Mezi nekanonickými knihami Starého zákona je jedna, která se ve východním křesťanství těší zvláštní pozornosti. Septuaginta ji nazývá Moudrostí Šalamounovou, latinská Vulgata pouze Knihou Moudrosti. Není divu, že jí tak dobře rozumí zejména pravoslavní, tolik spjaté s mateřskou půdou řecké filosofie a církevních Otců.

Kniha vypráví o vyzářované energii Stvořitele, v níž se sjednocují božské aktivity, to jest o Sophii, která je podle ní „dechem Boží moci, čirým výronem slávy Všemohoucího..., odleskem Božího světla, nezkaleným zrcadlem Božího působení a obrazem Jeho dobrotivosti“. (Mdr 7,25-26) Desátá až devatenáctá kapitola líčí její působení v dějinách Božího lidu od Adama až po vstup do zaslíbené země. Adamovi umožnila pečovat o všechno stvoření, vyrvala Lota plamenům hořící Sodomy, střežila Jákoba před bratrovým hněvem, Josefovi dopomohla k privilegovanému postavení v Egyptě, provázela vyvolený národ za putování pouští. Naplnila lidi důvtipem a naučila je rozlišovat dobré od zlého. Věrné zaplavilo „převeliké světlo“ (18,1), zatímco pohané tápali v tmách.

Řecké slovo Sophia, vyjadřující Moudrost, má kořen ve starořeckém tvophos, a to zase souvisí se sanskrtským drosahas. Je to výraz pro „dobrou práci“, tedy zdaleka nikoli pro pouhé intelektuální spekulace. Moudrost, zrozená dávno před vznikem vesmíru, byla totiž nástrojem Boží „práce“ se světem, jakousi spoluúčastnicí stvoření

i dalšího řízení běhu světa. „Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna“, říká o sobě sama Sophia v knize Přísloví (8,22). Byla zde dříve než svět. Biblický záznam ji personifikuje: stává se mu líbeznou ženskou bytostí, která „všem, kdo dychtí po jejím poznání, jde sama vstříc“. (Mdr 6,13) A nejen to. „Sama obchází a hledá, kdo jsou jí hodní. Na jejich stezkách se jim vlídně ukazuje a v každé myšlence se s nimi setkává“. (Mdr 6,16)

Pravoslavní, uvyklé mluvě symbolů a vycvičené v chápání filosofických pojmů, zahlédá v duchu této knihy Moudrost-Sophii jako opravdovou živoucí bytost, dívku krásnou a přitažlivou. Maluje ji na svých ikonách, většinou s andělskými křídly v podobě žhoucích plamenů, ozařujících i její tvář. Bývá oděna jako archijerej nebo císařovna. Na hlavě má panovnickou korunu a sedí na vladařském trůnu o sedmi nohách, připomínajících sedm sloupů cařihradského chrámu a biblický výrok: „Moudrost si vystavěla dům, vytesala sedm sloupů“. (Přís 9,1) Nad Sophií se vznášá Spasitel se symboly čtyř evangelistů a andělé

Chrám Hagia Sofia v Konstantinopoli, (redakčně upraveno)

v nebi se klanějí evangeliu. Po obou stranách ztělesněné Moudrosti stojí Bohorodice a Jan Předchůdce (ikony: Novgorod, Jaroslav, Kyjev, Sophia Kříže).

Řeční Otcové ji ztotožňovali s božským Logem-Kristem, jiní s Duchem Svatým, Slované s Bohorodicí. Odtud má zřejmě původ i lidová pověst o Mariině zrození ještě před stvořením světa. Autor Duchovních veršů vyznával víru v Krista, Bohorodici a zároveň svatou Sophii. Florenskij ji vyhlížel jako „královské a ženské velké Bytí“, jako „Boží paměť, v jejíž hlubinách je všechno, co existuje...“.

Od 6. století až do tureckého vpádu ve století patnáctém byl chloubou všeho křesťanstva velkolepý chrám Boží Moudrosti v Konstantinopoli, Hagia Sophia (532-537). Věřící jej vnímali jako obraz kosmu, prosyceného a proměněného plností Boha, jeho Moudrostí. Zviditelňoval neviditelnou nádheru Absolutna, sděloval poselství Nedsdělitelného. Když prý do chrámu prvně vstoupil iniciátor stavby, císař Justinian, nabyt přesvědčení, že jeho nádhrou byl zahanben sám Šalamounův chrám v Jeruzalémě. Moudrost, skrze niž se to všechno stalo skutkem,jevila se zde „nádhernější než slunce i než jakékoli postavení hvězd“. (Mdr 7,29) Ještě i v novější době připomínal Sergej Bulgakov, že pouhý pohled na tento chrám obohacoval návštěvníky o „nové pochopení vesmíru, světa v Bohu, to jest Moudrosti Boží“. Teprve Turci proměnili chrám v mešitu. Jediné, co zůstalo nedotčeno, je sama jeho architektura. Žízeň po svaté Sophii prostupuje celými křesťanskými dějinami. V českých zemích i na Slovensku jsou v červenci vzpomínáni řecko-slovanští zvěstovatelé víry, apoštolům rovní Cyril a Metoděj. Staroslověnská legenda ze života sv. Cyrila, tj. Konstantina Filosofova, vypráví: „Když bylo Konstantinovi sedm let, spatřil ve snu, jak nějaký vévoda shromáždil všechny dívky a přikázal mu, aby si jednu vybral. A on si vybral jednu jménem Sophia-Moudrost“. Starobulharský Krátký život Cyrilův (cca 12. - 14. století)

to líčí ještě barvitěji: „...Když uviděl jednu krásnou dívku, ozdobenou drahými kameňy a perlami, jejíž jméno bylo Sophia, vzal si ji“. Jiný rukopis o Konstantinovi shrnuje: „Celý jeho život pronikaly paprsky Sophie“. Moudrost se mu stala vůdkyní, podnítila jej k několikerým misím, k studiu a k sestavení slovanského písma.

Od té doby se Sophia stala zároveň ztělesněním i lidské učenosti, opřené o Boha. Vždy znovu zažehuje v srdcích plamen poznání. V podobě krásné ženy se zjevovavla také ruskému filosofu Vladimíru Solovjovovi a Sergeji Bulgakovovi. „Jediná osoba ženské krásy“, čteme v jeho verších. Solovjov ji poprvé zahlédl už v devíti letech při serafinském zpěvu v chrámu, podruhé za jízdy vlakem, potřetí v Egyptě. Tuto „pravou věčnou Paní, nezměnitelný základ všeho bytí“ viděl sestupovat do temné noci našich životů. Vtělovala se do světa, aby ho proměnila. Povrchnímu pozorovateli nabízí svět pouhé iluze. Avšak Solovjov nahlížel pod povrch světa. „Pod jeho silnou hmotnou kůrou jsem nahmatav nehybnou porfyr a poznal Božské záření. Vše jsem objal a všechno bylo Jedním. Krása Ženy měla jedinou podobu, nezměrné vstoupilo do její míry“. (Trojí setkání) Sophia je feminní podobou tvůrčích vlastností Boha i touhy Země po sjednocení s Ním.

V symbolické postavě Sophie, jejíž tvář plane ohněm v ikonách, se setkává božské s lidským, nebeské Království se snoubí s Matkou Zemí, kterou líbají zbožné duše, Hospodin se přibližuje k Bohorodici, Bůh Otec posílá skrze Ducha Svatého svého Syna do hmotného světa a světuje tak lidem tajemství svého vlastního vnitřního života: v Boží Moudrosti se manifestuje nerozdílná Boží Trojice. Sophia je zároveň Věčné Ženství, obsažené v Bohu a zrcadlící se v lidstvu.

„Zamilovav jsem si ji a od svého mládí jsem ji vyhledával“, vyznává svatopisec, „zatožil jsem přivést si ji jako nevěstu a stal jsem se milovníkem její krásy“. (Mdr 8,2)

PhDr. Otakar Aleš Kukla

RUMUNSKÁ PRAVOSLAVNÁ CÍRKEV

Jen málokterý národ může hrdě o sobě říci, že se zrodil jako křesťanský. Jeden z takových je národ rumunský. Rumuni jsou pravoslavnými křesťany již téměř 2000 let. Jejich národním světcem není nikdo jiný než první zvěstovatel křesťanské víry na území Dácie samotný sv. apoštol Ondřej Prvozvaný. První dáčtí episkopové a kněží byli vysvěceni svatým apoštolem ve starobylém přístavu Tomis (Konstance).

Dácká říše po obsazení Římany (106 let po Kristu) přijímala kulturu starého Říma a do dnešních dob se říká, že dácké ženy se setkávaly s římskými vojáky, a tak se zrodili Rumuni. Rumuni jsou na tento spíše historický fakt než pouhou domněnku velice hrdí. Rumunská pravoslavná církev je jednou z nejstarších na světě. V době, kdy na Velkou Moravu přicházeli sv. apoštolům rovní učitelé Cyril a Metoděj a později sv. kníže Vladimír nechával pokřtít Rus, již byli Rumuni několik stovek let křesťany. Pokoušel jsem se vypátrat, zda došlo v minulosti k navázání nějakých styků mezi rumunskou a naší církví.

Je pochopitelné, že z historických důvodů, kdy staroslověnská liturgie byla na Velké Moravě násilím zakázána a církev přeorientována na apoštolský stolec v Římě, nemohlo dojít k žádnému spojení. Po rozkolu mezi Východem a Západem v roce 1054 už nemožnost kontaktů byla definitivní. Kořeny pravoslaví byly u nás vytrhány a pravoslavná církev přestala na našem území existovat. Ba více, neměla mít na tomto území právo na život.

Vrátím-li se k Rumunské církvi, byla zkoušena a týrána v celé své historii. Jak ze strany Turecka v Moldávii, tak ze strany Rakouska-Uherska v Transylvánii. Rakousko dokonce zavádělo i unii s Římem. Jistěže způsobem násilným, prostředky ponižujícími, skrze tzv. vymyšlenou církev „řeckokatolickou“.

V této době dal rumunský národ církvi mnoho mučedníků za víru otců. Je třeba zdůraznit, že samotná římskokatolická církev se v té době snažila působit jako vlivný politický subjekt. Velice dobře spolupracovala s vládou Rakousko-Uherska ve společném boji proti pravoslaví. Je dobře, že v dnešní době tato fakta uznává a snaží se o nich mluvit. Rumunsko bylo první pravoslavnou zemí v historii, kterou navštívil římský papež. Tato návštěva se uskutečnila v bratrské atmosféře v roce 1999 a papež Jan Pavel II. při setkání s Jeho Svatostí patriarchou celého Rumunska Teoktistem I. prosil o odpuštění všeho zlého, čeho se římstí katolíci a uniaté na pravoslavných dopustili.

Ale vraťme se k otázce styků naší církve s Rumunskem. K oficiálním stykům nemohlo dojít dříve než ve století dvacátém. Rumunsko se konečně zbavilo všech okupantů a církev mohla opět aktivně působit. V Československu svatý veliký vладыka a mučedník Gorazd II. obnovil cyrilometodějskou misii. V této době došlo k oficiálnímu navázání kontaktů. Osobně jsem měl možnost prohlédnout a přečíst si dopis od sv. vладыky Gorazda, psaný moldavskému metropolitovi Visarionovi, velikému archijereji rumunské církve. Tento dopis je uložený v muzeu metropolitě Visariona Puiu ve skitu Voridenia u monastýru Neamt, lávry Moldávie.

Ohavný a dábelský nacismus se snažil usmrtit mladou a křehkou Gorazdovu církev a po nástupu dalších, tentokrát komunistických, zlořádů byla

sice znovu církev pravoslavná uznávána, avšak ne pod jurisdikcí srbské církve, ale do získání autokefality pod jurisdikcí církve ruské, jež sama byla velice nešťastná ve svém utrpení. Právě toto utrpení církve za komunistické bezbožné diktatury bylo tragedií pravoslavných národů.

Stejná situace, možná ne tolik tragická jako v Rusku, ale i přesto dosti vážná byla i v Rumunsku.

Po roce 1989 se mohli konečně opět obě větve téže církve obejmout. Vzájemné návštěvy arcibiskopů, hlavně osoba milovaného metropolitního Doroteje, vzbuzovala u rumunské církve velikou úctu. V roce 1990 a 1992 poslali naši slovenští vladykové na studia dva chlapce do slavného metropolitního semináře v Neamt. Já sám jsem byl poslán do tohoto semináře v roce 1997.

Důležitým prostředníkem po roce 1989 byl a zůstává mezi těmito církvemi o. Cristian Popescu. Díky němu následovalo mnoho setkání a poutí. Přátelství vladyky Kryštofa, dnes arcibiskopa pražského a českých zemí s rumunskými představiteli církve vedlo k tomu, že metropolitní Moldávie a Bukoviny Daniel vyslal do našeho Vilémova několik monašek z monastýru Varatec.

Dnes se organizují různá setkání, návštěvy rumunských bohoslovců a duchovních, či humanitární pomoc. Naše církev zprostředkovává tuto pomoc již několik let. Veliké uznání jistě patří také diecézní katolické charitě ostravsko-opavské a příteli dr. Gejzovi Machalovi z centra sv. Alexandra.

A právě na pozvání katolické charity společně připravujeme, dá-li dovolu Hospodin, 10-ti denní turné bohoslovců z metropolitního semináře Neamt po celé ČR. Velkolepými a procítěnými zpěvy jistě uchvátí při svých vystoupeních v pravoslavných i katolických chrámech všechny lidi dobré vůle.

V dnešní době tedy přátelství mezi námi a rumunskou církví je opravdu veliké a můžeme jej jen prohlubovat a radovat se z něj. Tato církev je nám velice blízká a může nám být příkladem. Má snad nejvíce živých monastýrů, je jedinou pravoslavnou církví, jež užívá jediného bohoslužebného jazyka: současnou rumunštinu.

Používá nový styl, stejně jako Řekové. Její otevřenost je všeobecně známá, práce na ekumenickém poli je pro ni velice důležitá. Při každém podobném setkání vždy hrdě nese odkaz sv. apoštola Ondřeje o pravé Kristově víře.

Modleme se, aby už žádné „řády“ ani zlořády nečinily zlo všem lidem žijícím v České republice, na Slovensku a v Rumunsku. Aby tak mohly naše církve společně tyto národy vést po cestě spásy.

*absolvent bohosloveckého semináře
v Neamt o. David Dudáš*

TELEVIZOR – DUCHOVNÍ VAMPÍR, S KTERÝM NELZE SMLOUVAT!

Pokud se nestranně podíváme na náboženský život, spatříme postupující prázdnotu. Spatříme, jak mizí poslední oázy duchovnosti a svět se mění v neživou Saharu.

Čí je to vina? Kde je příčina? Viník je neviditelný. Má mnoho tváří a je nepostižitelný. Příčin je mnoho a dnes se pozastavíme u jednoho z viníků, který přišel do našeho příbytku, do našeho těla, do naší krve. Je to - televizor.

Dříve byl středem rodiny krb. Cicero nabádal Římany chránit to nejsvětější - ohniště,

oltáře a hroby předků. Poté byl středem rodiny stůl, za kterým se scházela rodina po těžkém dni, společně jedli, četli Písmo svaté. Nyní se stal tímto středem, svým způsobem, televizor. Ale ten již neshromažďuje, ale rozděluje členy rodiny. Každý je očarován namodralou obrazovkou. Kontakty mezi lidmi jsou narušené. Ba dokonce dnes televizor zaujímá v pokoji stejné místo, které dříve bylo místem modlitby.

Otcové Církve se odvraceli od divadel a podívaných, které rozvíjejí sílu představám, jež těsně souvisejí s vášněmi. Sv. Jan

Zlatoústý nazýval divadlo školou vášní, ačkoliv starořecká antická tragédie je z dnešního pohledu vysoce mravní. Svatí Otcové nerozlišovali divadelní představení na užitečná a škodlivá, mravná či nemravná, kladná nebo negativní. Otcové odsuzovali samotný způsob - imitaci pravdy, hry na skutečnost. Televizor, který vtrhl do našeho života, nám v podstatě vzal naše domovy a přetvořil je v divadelní sály, v nichž lidé tráví celé hodiny u scény. Představení probíhají bez přestávek, bez výběru. Informace se lijí z obrazovky nekonečným nekontrolovatelným proudem. Aniž bychom si toho všimli, stali jsme se služebníky televizoru. Pokud má poruchu, reagujeme často rychleji než na nemoc blízkého člověka. Písmo svatě praví: „Nemnohé vpouštěj do svého domu“! Televizor serval dveře našeho domu - přichází k nám zástupy lidí. Cizinci z různých planet, přízraky vytvořené fantasty. Přicházejí bez klepání, bez dovolení a neptají se, kdo je zde host a kdo domácí. Přicházejí kovbojové i gangsteři, lidé, s kterými bychom nechtěli mít nic společného. Domov se stal průchozí křižovatkou mnoha cest.

Televizor vytvořil nový pohled člověka. Člověk s ochablým nervovým systémem od neustálého sledování televize, již nemůže vytvořit hranici či filtr informací a přijímá je nekriticky, nediferencovaně na úrovni nižší mechanické paměti. Smysly jsou otupeny, tvůrčí síly oslabené, člověk se stal závislým služebníkem věci. Stroj se ze služebníka stal pánem.

Televizor způsobil duchovní rozpad a degeneraci lidské duše. Člověk myslí prostřednictvím slova, proto jej patristika nazývá bytostí slova. Televizor učí myslet pomocí představ. Pomocí obrazů potlačil logické myšlení. Rozvinul v člověku zženštilost a požitkářství, naplnil rozum sněním a blouzněním. Ochromil vůli, duši dal neobvykle zvýšenou citlivost a hysterii.

Asketický zápas s vášněmi to je očistění duše od fantazie a představ, různých obrazů. Televizor přeplnuje lidskou duši takovými obrazy jako jakýsi akumulátor vášní. Kon-

centruje je na nejvyšší míru.

Televizor nabízí stejnou informaci desítkám milionů lidí. Ti se proto stávají podobnými jeden druhému. Podobnými nikoliv v jednotě duchovní lásky, ale v jednotvárnosti. Postupně ztrácejí zájem jeden o druhého. Každý člověk je, podle učení svatých Otců malým světem. Každý člověk je neopakovatelnou individualitou. Televizor ubíjí lidskou individualitu. Potoky křiklavých obrazů nasycených vášněmi si podmaňují psychiku. Člověk se stává médiem televizoru, přijímajícím jeho vnuknutí. Za několik hodin člověk získá tolik dojmů jako dříve (do příchodu televize) za měsíc. Ale lidská psychika není bez hranic.

U obrazovky se lidé učí krutosti. Příchina je nejen v „poutavých“ obrazech vražd a násilí, které je často obklopeno jakousi „hrdinskou“ atmosférou. Řeč je o něčem ještě horším - prožitky člověka před obrazovkou jsou natolik intenzivní, že jej emocionálně pustoší. Nakonec se ve všedním životě stává ke všemu kolem sebe netečným a chladným. Ve vnímání okolního světa se stírá hranice mezi světem televize a reálným životem. Jakákoliv podívaná vyžaduje vzájemný prožitek. Tím vstupujeme na pole vášní, které vášně iniciuje a posiluje. V každém poznání je element sympatií, společného obecnství. Tato podoba hříchu, které pozvolna přivykáme, přestává být odpornou.

Na děti obzvlášť zhoubně působí sex na obrazovce. Děti, s mlčenlivým souhlasem rodičů, sledují erotické scény spolu s nimi. V opačném případě by rodiče televizor vypnuli nebo by poslali děti ven. Ale rodiče se často tváří, že „nevnímají“ přítomnost svých dětí a ty vše sledují odněkud z kouta. Děti mohou ovlivňovat své vnímání ještě méně než dospělí. To je ale výchova pokrytecká. Rodiče mluví o nutnosti pořádku a poslušnosti, sami ale se zájmem okoušejí zákázaného ovoce u obrazovky. V lepším případě dělají „och“ a „ach“ nad shlednutou nestydatostí, ale hledí dále zapominajícíce, že základem výchovy byla po všechny časy rodina.

Televizor trhá pouta mezi příbuznými žijícími v jedné rodině, v jednom domě, zaměňuje jejich společné soužití za přízraky, stíny vycházející z obrazovky. Jakmile se ztratí lidský cit, ztrácí se i láska, soucit s bližními.

Televizor již zlým, úkladným způsobem napadl duchovní život člověka. V této oblasti panuje přísná hierarchie. Duševní nemůže pozdvihovat duchovní. Fantazie o duchovním životě rodí lež, kterou Otcové nazývají obelstění (preljest). Není možné ukázat duchovní svět vizuálně. Jinak jde o jeho profanaci, lžeme o něm, ať už chceme či nikoliv. Dostáváme se do začarovaného kruhu přízraků a stínů pýchy a vášni, vyvolaných k životu naší obrazovností.

Televizor rozsévá antikřesťanství. Víra - to je obecenství duše s Bohem. Víra vytváří vnímavé myšlení, koncentruje vnímání, soustřeďuje je na několik málo důležitých ontologických objektů. Televizor působí diametrálně odlišně, zcela opačně: nekonečný proud dojmů, který spolehlivě likviduje kontrolu našeho vnímání. Cítění víry, to je cítění, vnímání mystické, tenké, něžné jako lístečky kvítka, který rozkvétá v tichosti a ne v hluku ulice.

V televizoru je skryto ještě jedno satanské tajemství. V Písmu je řečeno: „Svíce těla jest oko. Protož jestli oko tvé bude sprostné, všecko tělo tvé bude světlé. Pakli oko tvé bude nešlechtné, všecko tělo tvé bude tmavé. Jestliže tedy světlo, kteréž jest v tobě, tma jest, sama tma jak velická bude?“ (Mt 6,22-23) Tzn. vidíme-li v televizoru např. vraždu, sami se skrze naše oči poskvrňujeme. Stáváme se bezděčně svědky vraždy, ba dokonce jejími účastníky. Někdy se dokonce domníváme, že šlo o zabití spravedlivé. To už znamená, že jsme se stali vrahy ve svém srdci. A jedná-li se o scénu erotickou, tedy ve svém srdci smilníme.

Dnes se často hovoří o tom, že se televizor může stát pramenem náboženské osvěty. Ale jak, jestliže likviduje samo srdce víry - modlitbu, mystický rozhovor s Bohem? Přeplněná duše, ubitá potokem křikla-

vých obrazů, již není schopna soustředit se v modlitbě. Slova modlitby jsou jakoby zahrnutá vrstvou jim cizích vášnivých představ. Modlitba je středem duchovního života. Člověk vyvrhuje svou duši z tohoto nehybného středu do zmateného koloběhu míhajících se představ. Bez modlitby a pozorného vnímání není vnitřní cítění Boží přítomnosti možné.

I když se televizor stane televizorem náboženského vysílání, tak jako tak připraví křesťanství o to nejdůležitější - hloubku a mystiku, tajemství. Zůstává pouze na úrovni katechezátorství a provolání. Pouze na úrovni slov bez síly. Bez vnitřního nahlížení víry nebudou tato prohlášení přijata, anebo budou - ale pouze na úrovni hodnot nábožensko-kulturních. Je nutno bojovat s vášněmi, k přijetí křesťanství se připravovat, abychom byli schopni pocítit jeho obnovující sílu. Jinak bude Hospodin tlouci do zavřených dveří našeho srdce.

Mohou nám namítnout: jiné programy jsou čisté, neposkvrňující. Ale není to tak. Pokud by se televizní vysílání zabývalo pouze morálkou, televizory by nikdo nekupoval. Pohledte na lidi, kteří sledují televizor. Co je nejvíc zajímavé? Moralizování či potoky vášní? Smísíme-li semínka květů a plevele, můžeme si být jisti, že plevel květy zahubí. U televizoru vyrůstá člověk s potlačenou duchovností. V lepším případě pak chápe víru jako mravně kulturní a historickou věc, což je ve skutečnosti náboženství bez Boha. Proto televize mrzačí dětské duše, zbavuje je čistoty. Z dětí dělá starce.

V době „lehkého pronásledování“ posledních desetiletí časů reálného socialismu byla Církev podobna dívce-zajatkyni, kterou oblékli do hadrů, přikázali jí mlčet a vykonávat ponižující práci. Televizor ji může opět proměnit v tu samou děvečku, kterou vozí po městech a nutí ji odpovídat na podivné otázky a - nakonec se vysvlékat před bandou diváků. Víra - to je tajemství. Televizor tajemství odmítá.

Liturgie nemůže být přijímána jako vizuální představení. Liturgie je mystickým

opakováním golgotské oběti a v dávných dobách se jí mohli účastnit po přípravě pouze příslušníci Církve, kteří nebyli pod epitimií. Liturgie, to je sestoupení Ducha Svatého a proměnění lidské duše. Což může televizor zachytit sestoupení blahodati?

Mnoho pravoslavných se diví, proč je tak pomalý jejich duchovní růst? Proč se mnozí nemohou zbavit těch nejtriviálnějších vášní: kuřáctví nebo alkoholismu? Odpověď je jednoduchá: účastí na Tajinách Církve, domácí modlitbou získáváte od Boha spasitelnou blahodať. Tuto blahodať ztrácíme v míře závislé na našich hříších. To znamená, že ona nemůže přebývat v člověku, strnule hledícím na obrazovku tohoto marnotratného vynálezu.

Svatyně se nemůže stát divadelním hledištěm. Herec dnes hrající zločince může být zítra apoštolem a pozítří třeba Napoleonem. Naše psychika zákonem asociace a analogie přijímá jako cejch do podvědomí teatrálně zvlgarisovanou lež. Podoba Spasitele se

sjednocuje s podobou herce. Známe přísloví: „Kam nemůže čert...“ Můžeme to říci i jinak: „Co nezávládné antikřesťanská propaganda, to dokážou filmy s náboženskou tematikou - pošpinit obraz Krista Spasitele! Už vůbec nehovoříme o dnešních muzikálech o Kristu. Připomínají sektářské shromáždění...“

Televizor je nepřítel, se kterým není možné smlouvat. Jeho agrese nezná míru ani hranice. Pokud se Sahara rozšiřuje rychlostí pět kilometrů za rok, tak televizor pochoduje vítězným maršem celou planetou. Vysušuje prameny života a maří poslední oázy duchovnosti. Brzy lidé nebudou navštěvovat přátele ani pořádat shromáždění či docházet do školy. To vše bude moci zastoupit televizní technika. Člověk zůstane doma sám, osamělý na světě - jako na poušti, mrtvé a chladné ke všemu a cizí pro všechny.

Spasení není bez modlitby možné. Vyberme si: modlitbu nebo televizor. Amen.

*z rozhovorů s archimandritou Rafaillem
z ruštiny přeložil Boris*

K POHŘBU PRAVOSLAVNÉHO KŘEŠŤANA

Tělesné pozůstatky zesnulého člověka byly vždy a všude předmětem zvláštní pozornosti a starostlivosti, především ze strany příbuzných či známých. Každý národ a každý kulturní systém vyjadřuje způsobem pohřbívání svůj vztah (úcty, strachu, sympatií, odporu apod.) k jedinci a k mrtvému tělu zvlášť.

Křesťanské pohřební obřady jsou z tohoto hlediska určovány samotným základem křesťanské víry, totiž vírou ve vzkříšení. To znamená, že každý člověk, bez ohledu na své přesvědčení či náboženství vstane z mrtvých - bude Bohem vzkříšen - a jeho život bude trvat bez nějakého časového omezení, tzn. věčně. Toto vzkříšení se však netýká jenom lidské nesmrtné duše, ale i těla.

Jakkoli jsou zvyky a obyčeje spjaté s pohřbem až nepopsatelně košaté (krajově se velice různí), je třeba si přiznat, že

se v současnosti v Čechách - zejména ve městech - praktikují minimálně. Je to dáno z velké části tím, že pohřeb ve skutečnosti nevypravují pozůstalí, mající osobní vztahy k nebožtíkovi, ale pohřební služba. Jak tedy vypadá současná praxe?

Za normální situace není kněz kontaktován až několik dní po úmrtí, ale je volán k tomu, kdo končí svůj pozemský život, aby ho zaopatřil svatými Tajinami. Kněz by měl být povolán i v samotný čas smrti či umírání, aby četl žalmy a příslušné modlitby a doprovázel umírajícího na nelehkém přechodu mezi životem a smrtí. Tím spíš, není-li přítomna ani rodina (např. v nemocnici). V případě náhlého úmrtí, kdy nelze takto postupovat, je nutno kněze informovat co nejdříve. Za prvé, aby se v příslušné dny konaly zádušní bohoslužby (které často předcházejí samotný pohřeb), za druhé jde

o dojednání doby pohřbu. Stává se, že si pozůstalí napřed dohodnou termín s pohřební službou a pak zjistí, že kněz bude v tu dobu zaneprázdněn. Podobně je třeba co nejdříve zajistit zpěváky, nechťejí-li pozůstalí prokázat zesnulému úctu i tím, že pohřební obřady budou zpívat osobně (hudební nástroje se při pravoslavných bohoslužbách a obřadech nepoužívají).

Pohřební obřady se mohou konat v domě smutku, v chrámu, ve hřbitovní kapli, v městské smuteční síni či přímo nad hrobem. Koná-li se průvod na hřbitov, bývá obřad rozdělen do několika částí.

Je zvykem konat pohřební obřady s otevřenou rakví (nakolik to stav nebožtíka dovoluje), aby se účastníci pohřbu mohli se zesnulým naposledy rozloučit. Koná-li se pohřeb v chrámu či kapli, slouží se nejprve liturgie s modlitbami za zesnulého a po ní následují pohřební obřady, které se zakončují na hřbitově uložením rakve do hrobu.

Jediný řádný způsob uložení ostatků zesnulého je do země. Trvají-li pozůstalí na kremaci či jiném mimořádném způsobu, musí si obstarat svolení místního biskupa. I když jim místní kněz jistě poradí nejrychlejší formu získání tohoto souhlasu, i když výjimečně třeba celou věc sám vyřídí, musí být jasno v tom, že sám kněz nesmí vykonat

pohřeb s následnou kremací bez biskupova svolení.

Zádušní bohoslužby či soukromé modlitby lze konat samozřejmě kdykoli, ale je velmi vhodné - vzhledem ke stavu duše, která se rozloučila s tělem - sloužit panychidy - nejčastější zádušní bohoslužby, 3., 9. a 40. den od smrti a vždy ve výroční den úmrtí. Během církevního roku jsou některé dny zvlášť vyhrazeny pro zádušní bohoslužby. Většinou se jedná o soboty.

Pohřební obřady jsou, stejně jako všechny pravoslavné bohoslužby, celé zpívané. Po přečtení evangelia bývá kázání, které slouží k vyložení těch pravd víry, které jsou pro pohřební shromáždění aktuální, protože tváří v tvář smrti si každý klade otázky, co se děje s duší po smrti a co znamenají pojmy jako vzkříšení, poslední soud, věčný život, ale i odsouzení, zatracení, peklo. Protože pravoslavné bohoslužby se vyjadřují nejen slovy, ale i mnoha symbolickými prvky, žádný div, že třeba někdo určitému místu neporozumí nebo si nebude jist tím, co přesně znamená. Není pak nic jednoduššího než požádat kněze po obřadu, při následné zádušní bohoslužbě či kdykoliv jindy o vysvětlení.

igumen Marek

TAJEMSTVÍ KNĚŽSTVÍ KRISTA A CÍRKVE

I. Kristovo tajemství, Tajemství Církve

Ti, jež jsou účastní na těle a krvi Zmrtvýchvstalého (tj. Krista, pozn. překladatele), mohou zahlédnout to, co svatý Pavel ve své epištole Kolosským nazývá „tajemstvím Kristovým“ (Kol 4, 3): „Tajemství, které po věky a po celá pokolení bylo skryto, ale nyní je zjeveno jeho svatému lidu“. (Kol 1, 26)

Pokusme se toto tajemství nikoliv „chápat“, neboť je nekonečně větší a hlubší než lidská inteligence, která je nemůže chápat, protože chápat znamená pojmut to, co je menší než ona lidská inteligence sama, ale pokusme se s úžasem vnímat jako Pavel,

když se s tímto tajemstvím setkal na cestě do Damašku.

1) Kristus, Syn Mariin, je člověk jako my. Vše, co je v Ném, je možno sdělit ostatním lidem, proto nás může spasit.

2) Stejný Kristus, jednorozený Syn Boží, je Bůh, ten samý a jediný Bůh jako je Bůh Otec a Duch Svatý. Proto nás může sjednotit s Otcem.

3) Protože nás účast na těle a krvi Kristově včleňuje do jeho vzkříšeného těla, stáváme se s ním jedno a zároveň se stáváme účastnými na jeho božství. Toto tajemné ustanovení skze jednotu hlavy

(Krista) s ostatními údy (přijímajícími) se nazývá Církev.

4) Hlava těla působí tím, že uvádí své údy do pohybu. Stejně tak působí Kristus ve světě, když vede vpřed své věrné, údy své Církve. Kristus je přítomen a působí ve světě skrze svou Církev. Její údy odpovídají na impulsy hlavy, když naslouchají jejímu slovu.

5) Údy těla jsou živými údy jen tehdy, jestliže jimi proudí krev přicházející ze srdce. Údy Církve jsou živými údy jen tehdy, jestliže v nich proudí Duch Svatý, který je sjednocuje jak mezi nimi navzájem, tak s hlavou.

6) Tato tajemná skutečnost, že lidé hříšní, ale i věřící jsou sjednoceni skrze dílo Ducha Svatého s tělem Kristovým a stávají se údy jednoho těla, Krista, a prodlužují tak dnes ve světě Kristovo působení tím, že skrze ně Kristus promlouvá a působí, tak toto tajemství se nazývá tajemstvím Církve.

7) Toto Kristovo tajemství neboli tajemství Církve má více aspektů, které svatý Pavel (1 Kor 4,1) nazývá „tajemstvími Božími“, jež pravoslavní křesťané běžně nazývají zcela krátce „tajinami“.

II. Kristovo kněžství

Kněžství Církve

A) Kristovo kněžství

Pán Ježíš, jsa zároveň Bůh i člověk, obnovuje spojení mezi Bohem a lidmi. On činí Boží hlas srozumitelný, neboť On je vtělené Slovo Boží a na druhé straně je to On, kdo znovu vystoupil na nebesa se svou lidskou přirozeností a kdo je přímluvцем lidí před Bohem, svým Otcem, „On se za nás přimlouvá před Boží tváří“ (Žid 9,24), předkládaje

oběť, „když obětoval sebe sama jednou provždy“ (Žid 7,27) za své bratry - lidi. To je ona úloha prostředníka mezi Bohem a lidmi, jež se nazývá „Kristovo kněžství“¹. V důsledku této kněžské úlohy přijímá Kristus v listu Židům a v celé křesťanské tradici titul „velekněze“: „Ty jsi kněz na věky“, praví o něm Žalm 109 (110), jenž je citován epistolou Židům.

B) Kněžství Církve

Kristus je tedy naším „veleknězem“, avšak my jsme viděli, že Kristus působí v celém světě skrze své tělo - Církev. To skrze ni dává celému světu rozumět svému hlasu. To ji spojuje s obětí, kterou sám předkládá Otcí. Kristus nekoná nic bez svého těla, Církev se plně účastní na Kristově kněžství, to znamená, že k tomu, aby Pán Ježíš působil ve světě, ale také promlouval ke svému Otcí, žádá spolupráci každého z nás. Svatý Pavel nám říká,

že jsme Božími spolupracovníky (1 Kor 3,9). Když se nějaký křesťan s láskou skloní nad někým, kdo trpí, je rukou Kristovou, když nějaký křesťan zvěstuje pravdu Evangelia, je ústy Kristovými. Jenže je třeba, aby se tento Kristův věřící napřed stal skutečným údem těla Kristova, aby jej Duch Svatý proměnil v úd těla Kristova, aby z něj konečně učinil „kněze“, tj. člověka, který má účast na díle Kristově - na kněžství Kristově. To je ona změna, jež se uskutečňuje při tom, co nazýváme Tajinou myropomazání.

1) je důležité dobře rozlišovat řecké slovo „hierous“, tj. kněz, od řeckého slova „presbyter“, tj. starší. Obě tato řecká slova jsou bohužel překládána stejným slovem „kněz“, jež pak v důsledku toho má dva významy.

Z francouzštiny přeložil Miroslav Kudla.

KYPERSKÝ VELVYSLANEC PŘIJEL POZNÁVAT TEPLICKO A CIBULÁK

Na přátelskou návštěvu s cílem poznat Teplice a jejich okolí přijel v pondělí 16. 12. 2002 na pozvání o. Evžena Freimana kyperský velvyslanec v ČR pan Christophoros Yiangou. Jeho Excelenci doprovázel náš Vysokopřeosvícený vladyka Kryštof. Pan velvyslanec si za přítomnosti prvního vícehejtmana Ústeckého kraje Jaroslava Foldyny a generálního ředitele ing. Aleše Řebíčka, radního teplického magistrátu, prohlédl pravoslavný chrám Povýšení sv. Kříže na Zámeckém náměstí v Teplicích. Po přijetí na magistrátu se host z dalekého Kypru odjel podívat na výrobu cibulového porcelánu v a. s. Český porcelán v Dubí u Teplic. Po návratu si prohlédl lázně a také vánočně vyzdobené město Teplice. Při slavnostním obědě se setkal s nejméně významnými představiteli Ústeckého kraje. Svou návštěvu spolu s vladykou Kryštofem ukončil v odpoledních hodinách odjezdem do Prahy.

V. Szmuelová

Jeho Excelence, velvyslanec Kyperské republiky v ČR pan Christophoros Yiangou spolu s archiepiskopem pražským a českých zemí Kryštofem a o. Evženem Freimanem.

Redakci HP

Vážený bratře Čestmíre,

chtěla bych Vám a celé redakci HP, včetně dopisovatelů, poděkovat za velmi dobrou úroveň našeho pravoslavného měsíčníku v uplynulém roce a popřát vám do nového roku 2003 mnoho úspěchů v neustálém růstu hlasu naší církve v Čechách. Přeji vám také hodně předplatitelů HP, finančních přispěvatelů, ale hlavně mnoho dobrých dopisovatelů, abychom byli vzájemně o sobě dobře informováni a tak naše církev rostla a kvetla do podoby zářivé nevěsty Kristovy.

S pomocí Ducha Svatého se nám to jistě podaří.
Alžběta Rídlová, Zámecký park, 2004, 436 01 Litvínov

ČTENÁŘI NÁM PÍŠÍ

RUMBURK

Ve čtvrtek 13. února 2003 se konala v Rumburku panychida za otce archimandritu Andreje (Kolomackého) při příležitosti 23. výročí jeho zesnutí.

Božím řízením se tato letošní panychida bezděčně stala malou poutí na místo dlouholetého působení a nakonec i posledního odpočinku otce archimandrity Andreje, stavitele chrámů. Rumburk se zdá být poněkud odlehilým místem na mapě naší vlasti, ale čím více se poutníci blížili ke svému cíli, tím více byli za svou námahu odměňováni pohledem na malebnou českou krajinu, krásné lesy a obce plné zachovalé lidové architektury.

V Rumburku, na Strážném vrchu, v chrámu sv. Jana Křtitele jsme se začali scházet před devátou hodinou. V pěkně upraveném chrámu, vyzdobeném krásnými, hluboce duchovními freskami otce archimandrity Andreje, sloužil vладыka Kryštof spolu s místním duchovním správcem o. Antonijem

Archijerejská božská liturgie v chrámu sv. Jana Křtitele, Rumburk

Rumburk, panychida nad hrobem archimandrity Andreje (Kolomackého)

Drdou, o. Erastem Rapsunem z Chomutova a o. Mykolou Onchulenkem z České Lípy archijerejskou božskou liturgií, která začala v 9.00 hodin. V chrámu se sešli věřící z Rumburka, Prahy, Železného Brodu, Karlových Varů, Chomutova a dalších míst. Při promluvě vладыka Kryštof zavzpomínal na svá osobní setkání s archimandritou Andrejem, na jeho lásku k lidem a až mile úsměvný pastýřský cit.

Po liturgii jsme se přesunuli na městský hřbitov, kde je otec archimandrita pochován. Hřbitov byl zapadaný bílým sněhem, na modré obloze zářilo slunce. Nad hrobem jsme sloužili panychidu, zpívali modlitby. Všude vládl zvláštní klid.

Poté jsme přijali pozvání o. Antonije a společně jsme poobědvali. Při krátké promluvě během oběda o. Antonij poutníkům mj. sdělil, že usiluje o přenesení ostatků otce archimandrity z městského hřbitova na Strážný vrch, a jejich uložení u chrámu sv. Jana Křtitele, kde si i sám otec archimandrita přál být pochován. Kéž tomu Pán požehná.

Nakonec jsme se rozjeli do svých domovů. Sláva Bohu!

Boris

ŠUMPERK

V neděli dne 10. listopadu 2002 navštívil vladyka Simeon pravoslavnou církevní obec v Šumperku. Jeho Přeosvícenost přijel v 8⁰⁰ hodin se svým průvodcem o. protodiákonem Theodosijem Ferdinandem Jarečným před chrám, kde byl přivítán věřícími. Před vchodem do chrámu a za vyzvánění zvonů přivítal vladyku Simeona místní duchovní správce jer. Mgr. Patrik Tabák, který vyjádřil radost věřících nad velikou pozorností a láskou, kterou vladyka Simeon touto svou návštěvou ukázal. Po uděleném arcipastýřském požehnání všemu shromážděnému lidu odebral se vladyka Simeon v doprovodu jer. Patrika Tabáka a prot. Jána Kačkoše do chrámu za zvuků náboženské církevní písně „Jest v pravdě důstojno“. Na to začala slavnostní archijerejská svatá liturgie, při níž zpíval místní pěvecký sbor pod vedením pí. Emilie Konečné.

Při svaté liturgii přednesl vladyka Simeon dojemné kázání plné křesťanské lásky, vzácného a hlubokého ponaučení o milosrdném Samaritánu, z něhož plynulo praktické poučení pro zbožný a ctnostný život každého křesťana.

Po svaté liturgii vladyka pokřtil dcerku místního duchovního Leonu. Po udělení svatě Tajiny křtu byl vladyka se svým doprovodem doprovázen spokojenými a duchovně posílenými věřícími na společný oběd, kde se zdržel s místními činiteli v přátelském rozhovoru.

Naši nové malé křesťance Leoně přejeme všichni hodně Božího požehnání, zdraví, zduar a štěstí v celém jejím životě.

o. Patrik Šumperský

PROTIVANOV

Ve dnech 18. a 19. prosince 2002 byla v Protivanově dokončena stavba větrné elektrárny sv. proroka Eliáše Pravoslavné akademie Vilémov. Na stavbu základu a přístupové komunikace byla vybrána prostějovská firma Prostas, s.r.o., na stavbu trafostanice a elektrického zapojení firma Ermona z Přerova. Výrobu stožáru elektrárny svěřil výrobce ostravské firmě Noving, s.r.o. Zapojení elektrárny na síť JME se očekává v prvních týdnech měsíce ledna 2003. Pojmenování elektrárny po sv. proroku Eliáši se symbolem vrány nesoucí kus chleba bylo zvoleno záměrně z několika důvodů. Předně sv. prorok Eliáš, který byl syčen vránou, jež mu přinášela chléb, symbolizuje skromnost a pokoru před Bohem. Tento prorok nám připomíná, že lidé mohou být odkázáni na přírodu, kterou Bůh stvořil tak, aby

lidem dávala vše, co potřebují k životu, aniž by ji ničili. Ve starších pramenech se mluví o sv. proroku Eliáši jako o ochránci před bleskem. Jeho pomoc a přímluva bude větrná elektrárna, která je součástí rozsáhlého ekologického projektu Pravoslavné akademie, určitě potřebovat.

Převzato z časopisu „Sůl země“

Mgr. Roman Juriga, ředitel pravoslavné akademie u součásti větrné elektrárny, na které je symbolicky znázorněn „havran s pokrmem sv. proroka Eliáše“.

VĚČNÁ PAMĚŤ – VÝROČÍ NAROZENÍ

Olomoucké listy píší o našich mučedníkůch

Vzpomínka patří našim mučedníkům, popraveným před šedesáti lety, sv. vladykovi Gorazdovi, otci Václavu Čiklovi a otci dr. Vladimíru Petřekovi i bratru Janu Sonnevendovi. Patří k nim i sestra Marie Gruzínová, rozená Krylová, rodem ze Štěpánova u Olomouce.

Marie Gruzínová byla sekretářkou vladyky Gorazda v Praze. Při zatýkání pravoslavných kněží v roce 1942 byli zatčeni manželé Čiklovi a jejich byt byl uzamčen. Marie Gruzínová podle autora vnikla oknem do Čiklova bytu. Děti potom odvezla k příbuzným do Přerova. Vše se prozradilo. Marie Gruzínová byla v červenci 1942 zatčena, převezena do Mauthausenu, kde byla umučena

dne 24. října 1942. Marie Gruzínová se narodila dne 16. prosince 1904 ve Štěpánově, tam je také na pravoslavném chrámu sv. Prokopa Sázavského umístěna pamětní deska. Druhá deska je na štěpánovském hřbitově.

Dodejme, že sestra Marie Gruzínová byla zasvěcena do mnohých prací vladyky Gorazda, které museli být zachovány v tajnosti před nacisty. Přepisovala např. vladykovi Gorazdovi jeho oficiální i důvěrné dopisy do Jugoslávie i rukopis jeho knihy, ve které podrobil kritice jak nacistické řádění v Protektorátu, tak samu zvrácenou totalitní ideologii. Nic neprozradila.

*Věčná jim paměť
přetištěno z časopisu Sůl země č. 3*

■ **OPRAVA** V minulém čísle Hlasu pravosláví došlo k nemilé chybě. V článku o významném ruském malíři jsme popletli jméno. Místo Šurikov mělo být uvedeno Surikov. Omlouváme se a připojujeme další významné dílo V. I. Surikova - „Carská dcera na návštěvě v ženském monastýru“. Děkujeme za pochopení.

Dlouho neměla Rebeka děti. Izák se za ni modlil. Přál si děti stejně jako ona, protože věděl, že děti jsou požehnaní. Jednoho dne Rebeka ucítila, že jí pod srdcem zraje nový život. Ale nebylo to jedno dítě. Dva lidské zárodky jakoby se v ní strkaly. Byla trochu vyděšena a šla se zeptat Hospodina, co znamená ten pohyb. Dověděla se, že bude mít dvojčata. „Ve tvém životě jsou dva pronárody. Rozejdou se, jen co z tebe vyjdou. Jeden bude zdatnější než druhý. Větší bude sloužit menšímu“.

Když nadešel čas, opravdu se Rebece narodila dvojčata. První vyšel z jejího těla veliký chlapec celý porostlý zrzavými chloupky jako koziček. Dostal jméno Ezau.

Chlupáč. Druhý chlapec byl menší, hladoučký, a držel se prvního za patičku. Dostal jméno Jákob. Patička.

Jen vyrostli, ukázala se rozdílnost jejich zájmů. Ezau miloval volnou přírodu. Chodil po polích a lovil zvěř. Vždy, když se vrátil z lovu, nejprve myslel na otce. Vzal nejhodnější kus ze svého úlovku a vlastnoručně z něho připravil tatínkovi pochoutku. Izák k stáru oslepl, byl slabý a cítil se někdy osamělý. Těšil se vždy na Ezaua, až přijde z lovu a s láskou mu něco dobrého připraví. Velmi ho miloval a jaksi mu promíjel, že se Ezau, jeho prvorozený a dědic rodinných tradic, pro samý lov a chození po polích vůbec nestará o domácí hospodářství a o rodinná stáda.

O rodinné hospodářství se pečlivě staral Jákob. I když byli s Ezauem dvojčata, věděl, že Ezau je prvorozený, že po Izákově

smrti všechno připadne Ezauovi, a navíc, Ezau se stane stařešinou rodu po Abrahamovi a Izákovi, on bude rozmlouvat s Hospodinem a chránit paměť o Hospodinových zaslíbeních. Současně se hrozil, jak to dopadne, až se lehkomyšlný a bezstarostný Ezau skutečně ujme svých prvorozených práv. A otec? Jako by si nic z toho neuvědomoval. Svěřil se matce a ta sdílela všechno znepokojení s ním. Obavy potvrdila jedna událost.

Jákob byl u stáda daleko mimo dům a varil si oběd, čočkovou kaši dobře okořeněnou paprikou. Byla červeně zbarvená a krásně voněla. Ezau se vracel z lovu, bral se okolo a vůně ho přilákala až k Jákobovi. Teprve si uvědomil, jak má veliký hlad.

Prosí Jákoba, aby mu dal trochu té červené kaše, že umírá hladem. Jákob že ano, ale ať mu za ni Ezau přepustí své prvorozenství se všemi právy. Snad si ověřoval, jestli v duchu bratrovi nekřivdí, ale přesvědčil se, že ne.

Ezau se rozesmál: „Na co je mi prvorozenství, když umírám hladý!“ Lstivý Jákob si ještě dal od

Ezaua odpřisáhnout, že mu prvorozenství se všemi právy přepouští, a pak mu dal svou čočkovicí, aby se konečně Ezau najedl. Když Jákob viděl, jak lehce se Ezau vzdal svého drahocenného postavení v rodině, ani si moc nevyčítal, že ho podvedl. Teprve později mnohými zkouškami Hospodin Jákoba naučil, že nepřísluší člověku zasahovat do Božích záměrů.

váš vladyka +Simeon

ilustrace B.

